

društvu. Letna članarina za redne člane je 60 Din, ki se plača lahko tudi v mesečnih obrokih. Ustanovni člani plačajo enkrat za vselej 1000 Din. Radi blagega namena, ki si ga je nadelo društvo, so dobrodošli tudi poljubni prispevki podpornih članov. Prijave članov in prispevke je pošiljati na »Podporno društvo za učiteljski naraščaj v Ljubljani« v roke g. blagajnika Fr. Jerana, ravnatelja Akademskega kolegija, Ljubljana, Kolodvorska ulica 22. Ker je zadeva nujna, prosimo, da se člani v obilnem številu čimprej prigrasijo.

Vestnik meščanskih šol.

—c Osemrazrednice in meščanske šole. V poslednjem času se vse bolj množijo prijave železniških uslužbencev za izpit na meščanskih šolah v svrhu uvrstitve v III. kategorijo uradništva. Ti ljudje prihajajo navadno nepripravljeno in niti ne vedo, da morajo položiti izpit iz vseh obveznih predmetov. Posledice so jasne. Da se jim izognejo, so taki kandidati »pogruntali« komodno pot. V velikem številu polagajo namreč sedaj tozadevne izpite na naših osemrazrednicah v Trbovljah in drugod. Pri tem se sklicujejo na spodaj navedeni razpis generalne direkcije. Ta navaja med šolami, ki so z ozirom na uradniško uvrščevanje enake nižjim srednjim šolam, tudi »višje pučke šole«. Prosvetni oddelek za Slovenijo je sedaj pojasnil in ugotovil neupravičenost prej omenjenih izpitov v odloku z dne 30. julija 1924, št. 12.628. Dotično mesto se glasi: Železničarji se menda sklicujejo na odstavek 2. razglasa generalne direkcije državnih železnic z dne 27. marca 1924, br. 9836, ki pa po jasnem besedilu velja samo področju bivše pokrajinske uprave za Hrvatsko in Slavonijo. Omenjene »višje pučke šole« niso naše osemrazrednice, temveč osnovne in meščanske šole pod enim vodstvom, to kar imenuje § 18. zakona z dne 2. maja 1883, drž. zak. št. 53. »Občo osnovno in meščansko šolo«. Take šole je pri nas odpravil razpis višjega šolskega sveta z dne 30. avgusta 1919, št. 12.834, predzadnji odstavek, ki se je v vseh primerih izvršil. Dalje pripominjam, da mora po razpisu bivšega ministrstva za uk in bogočastje z dne 13. julija 1916, št. 22.035, odpustnim izpitom odraslih na osnovnih šolah prisostvovati tudi okrajni šolski nadzornik. — Za to pojasnilo smo prosvetnemu oddelku prav hvaležni. Dotični voditelji naj izpitne kandidate primerno pouče in jih obvarujejo poznejših nepravil. Društvo učiteljev meščanskih šol je opozorilo na to nepravilnost tudi ravnateljstvo državnih železnic v Ljubljani, ki gotovo že tudi pozna najnovejši odlok ministrstva prosvete z dne 2. julija 1924, O. N. br. 11.896. Ta odloča, da je štiri-razredna mešč. šola v zadevah uradniškega ranga enakoveljavna dovršeni štiri-razredni srednji šoli. Ne verjamemo, da bi železniška uprava hotela svoje uradništvo 3. kategorije rekrutirati iz osnovne šole. To bi bila tudi krivica z ozirom na one uradnike 3. kategorije, ki so res dovršili nižjo srednjo šolo ali štiri-razredno meščansko šolo.

Izpolnil si nalogo svojega življenja, in Ljubljansko polje, ki ti je stesalo zibelko, ti je odprlo tudi poslednji dom, kamor te sedaj izročamo, da večnost dopolni, kar si je časnost zaslužila!

Prijatelj in tovariš, počivaj sladko v večnem snu! Mir in pokoj tvoji duši in tvojemu pepelu!

Plodonosno je bilo dolgoletno življenje in delovanje tovariša Jakoba Dimnika. Kaj je bil on svojemu stanu, šolstvu in napredni slovenski javnosti, občutimo šele sedaj ko ne biva več med nami. Ob njegovi gomili plače neutolačna vdova ga. Josipina roj. Kraigherjeva, njegovi sinovi, Ivan, Slavoj in Stanko, prva dva znana naša tovariša, tretji inženir in hčerka Radica. Poleg rodbine, ki ga bo pogrešala, stojimo ob grobu tudi njegovi tovariši in strmimo za vzveljo, ki jo je napravila pokojnikova smrt. Pogrešale ga bodo naše gospodarske organizacije, pri katerih je aktivno sodeloval do poslednjega s svojimi umestnimi, pametnimi in treznimi nasveti. Naj bi bila njegova smrt seme naraščajoči mladini, da bi zrla v pokojnikovem neumornem, doslednem in marljivem delovanju svetel vzor svojega življenskega pravca!

Počivaj v miru, dragi tovariš!
Lahka Ti bodi domača gruda!

—a—

Splošne vesti.

— Učiteljska imenovanja v Sloveniji. Kralj je podpisal ukaz o imenovanju šolskih upraviteljev in učiteljev na osnovnih šolah v Sloveniji. Imenovani so za upravitelje v Ljubljani: Repovš Friderik na I., Polak Janko na II., Pristovšek Fran na III., Škulj Fran na IV., Grčar na barjanski osnovni šoli. — Za stalne učitelje na deških osnovnih šolah v Ljubljani so imenovani: Baj Makso na I., Silvester Fran na II., Lavrič Karel na IV., Flere Fran na V., Recelj Alojzij na V., Klavora Hinko na VI., Benič Mauricij na VI., Saršon Pavel na III., Polak-Kraševac je imenovana za upraviteljico na I. dekliški šoli v Ljubljani, Slatnar-Vičič na isti šoli za učiteljico, na III. dekliški šoli pa Trampuž Lucija, Kallinger E. je postala suplentinja, Korban Josip, šolski upravitelj v Ihanu, Čencič Julij, upravitelj v Kamniku, Rupnik Marija, upraviteljica v Kamniku, Keržič Fran za upravitelja v Dobropoljah; Kallinger Olga za učiteljico v Trzihu; Lampret Fort, za upravitelja v Borovnici; Čuk Fran za upravitelja v Dolškem; Bensa Andrej za učitelja na Ježici; Gostič Flor, za upravitelja v Sostrem; Lavrenčič Alojzija in Munda Ivana za učiteljico v Sostrem; Likar-Einšpiler za učiteljico v Škocijanu pri Turjaku; Orel Ivana za učiteljico v Smarju; Štrekelj Ivan za upravitelja na Vrhniki; Zupančič Elizabeta za učiteljico v Mokronogu. — Za šolske upravitelje so imenovani: Pečnik Josip v Veliki Dolini, Jurko Vid v Dolu, Lebar Fran v Hrastniku, Lunder Hermina istotam, Plavšak Robert v Trbovljah, Bučar Alojzij v Trbovljah-Vode, Zavrtanik Ljudmila za učiteljico istotam, Lapornik Ana za upraviteljico v Trbovljah, Miselj Ana za učiteljico v Dolenjem Logatcu, Vrežec Avrelja za učiteljico v Gorenjem Logatcu, Šifer Egidij za upravitelja na Breznici, Križman Emil za upravitelja na Planini pri Semiču, Borštnik Srečko za učitelja v Novem mestu, Jurjevčič Marija za učiteljico v Celju, Novak Franja za učiteljico v Št. Petru (Sav. dolina). — Za upravitelje so imenovani: Canjko Avgust v Svetini, Vrečar Rajko v Žalcu, Golob Josip v Vuzenici, Rosenštein Ferd. v Št. Petru pri Mariboru, Bregant Henrik v Rušah, Mejovšek Radov, v Slivnici pri Mariboru, Černigoj Slavko pri Sv. Križu pri Slatini, Sprager Ferd. v Beltincih, Veršič v Fokincih. — Za učitelja v Lajtersbergu-Krčevini je imenovan Lovše Ivan, za učiteljico istotam Ravnihar Antonija; v Limbušu za učiteljico Robič Ivana, Fabijan Terezija. Za upraviteljico v Ptuj Luknar Marijana, za učiteljico v Studencih Predikala - Drobnič, Čuček Josip za učitelja v Poljčanah; Lipaj Vendel za upravitelja v Prosenjakovcih, Ločnik Amalija in Logar Ana za učiteljico v Slovenski Bistrici, Pogruč Alojzij za upravitelja v Hajdini, Šterk-Jurca za učiteljico istotam; Seš Ivan za upravitelja v Sv. Lovrencu na Dravskem polju; Gulin Milka in Mervič Dora za učiteljico na okoliški šoli v Ptuj; Maiseš Josipina za učiteljico v Rogaški Slatini; Blazinšek za upravitelja v Zibiki; Zmrzlikar K. za učiteljico v Šmartnem ob Paki; Stres Fel. za učitelja v Prevaljah; Pinterič za učitelja v Trdkovi; Kokot Ferd. za upravitelja pri Sv. Petru pod sv. Gorami; Kokot-Bradaška za učiteljico istotam. — Za šolska upravitelja sta imenovana: Šafarič Fran pri Sv. Križu pri Ljutomeru; Karbaš Fran v Ljutomeru. Burinik Marija je imenovana za učiteljico na pomožni šoli v Mariboru; Petrovič Simon za upravitelja pri Dev. M. v Brezju; Šket Marijana za učiteljico v Framu; Firm Štefan za upravitelja v Hočah. — Za veroučitelja na gluho-nemnici v Ljubljani je imenovan Viktor Šega.

— Imenovanja na meščanskih šolah. Imenovani so: Fakin Anton, učitelj na deški meščanski šoli v Ribnici za stalnega strokovnega učitelja I. skupine na I. mestni deški meščanski šoli v Ljubljani; Potočnik Pavla, učiteljica na deški meščanski šoli v Šoštanj, za stalno strokovno učiteljico I. skupine na I. mestni dekliški šoli v Ljubljani; Lampe Ivana, učiteljica na meščanski šoli na Jesenicah, za stalno strokovno učiteljico I. skupine na meščanski šoli na Jesenicah; Hočevar Makso, učitelj na meščanski šoli v Krškem in okrajni šolski nadzornik v Ljubljani, za ravnatelja na I. mestni deški meščanski šoli v Ljubljani. — Na osnovni šoli v Podgradu je imenovan za stalnega učitelja Al. Ponikvar, doslej šolski upravitelj v Babinem polju. — Upokojen je Česnik Dragotin, upravitelj na Rakeku.

— Imenovanja na ljubljanski univerzi. S kraljevim ukazom so bili imenovani na ljubljanski univerzi za izrednega profesorja indo-evropske filologije na modroslovni fakulteti dr. Karel Oštir, na tehnični fakulteti za izrednega profesorja eksperimentalne fizike dr. Valentin Kušar in za izrednega profesorja organske kemije dr. Marij Rebek.

— Na znanje gospodi činovnicima. Ministarstvo narodnog zdravlja odobrilo je predlog uprave banje lidže, da činovnici i oficiri sa svojim porodicama imaju povlasticu od 50 posto na stanovanju i osvetljenju u banjskim hotelima. Gospoda činovnici i oficiri mogu se od sad koristiti ovom povlasticom, koju do danas nisu imali. — Uprava banje lidže.

— Učiteljski otroci. Prosvetno ministarstvo je odredilo, da učitelji, v kolikor imajo za svoje otroke primernih šol v naši državi, ne smejo pošiljati svojih otrok na studije drugam, ker bi bila učiteljem v tem slučaju odvzeta draginska doklada, ki jo prejema za svoje otroke.

— V kratkem izideta novi knjigi: »Zgodovinska čitanka« namenjena učencem višje stopnje osnovne šole 15 Din in »Osnovna vijolinska šola« za učiteljska, glasbene šole in slične zavode 50 Din. Obe knjigi imata že predaprobacijo.

— Odlikovanja prosvetnih delavcev. Na predlog prosvetnega ministra je odlikovan dr. Franc Kovačič, profesor na mariborski bogoslovni, z redom sv. Save 3. vrste, Gustav Vodušek, šolski nadzornik za brežiški okraj pa z redom sv. Save 4. vrste.

— Učiteljski dom v Mariboru. Daroval je v spomin pokojnega ravnatelja Jak. Dimnika tovariš Anton Hren, nadučitelj v Studencih pri Mariboru 25 Din z geslom: »Umrlemu delavčemu tovarišu Jak. Dimniku v spomin in vsem, katerim sta naš stan in dom pri srcu, v posnemanje.« — M. Kožuh, blagajnik.

— Himen. Gospod Zvonimir Bratkovič, učitelj v Mariboru, se je poročil z gospodično Meri Smerdeljevo, učiteljico iz Ljubljane. Čestitamo!

— Za učiteljski konvikt. V počestitev spomina blagopokojnega ravnatelja tov. Jakoba Dimnika Beti in Miroslav Pretner Din 100 in Rudolf Horvat Din 50. — Srčna hvala!

— 15-godišnjica kluba hrvatskih književnika i umjetnika u Osijeku bit će 3. okt. 1924, pa će toga dana biti u Osijeku sastanak članova i prijatelja Kluba, a članovi-slikari prirediti će veliku izložbu slika. Za željeti je, da sastanak književnika i izložba uspije u svakom pogledu, pa da se što intenzivnije poradi za hrvatsku i slavensku kulturu. I nečlanovima, koji su prosvjetni radnici, pristup je slobodan i dobro im došli!

— 35-letnica mature obhajajo tovariši Cizelj Miško (Maribor), Iglar Fr. (Ribnica na Poh.), Kranjc Jožef (Šmartno ob Paki), Kurbus Tomo (Slivnica pri Celju), Terčak Jožef (Šmartno ob Paki) in Zacherl Franjo (Ljutomer) dne 4. oktobra t. l. ob priliki sadne razstave v Šmartnem ob Paki. Na veselo svidenje v lepi Savinjski dolini.

— kpl Vsem šolskim vodstvom! Izšla je knjiga Homan »Somatologija in higijena« I. del. Ona šolska vodstva, ki imajo v svojih knjižnicah že Homan »Somatologija in higijena« II. del, si naj naroče potom poštnine proste dopisnice še I. del.

— Zahvala. Trgovec z urami in zlatnino g. Ivan Pakiž iz Ljubljane je daroval namesto venca svojemu svaku gosp. Turku Valentinu, trgovcu v Novem kotu, za revne učence tukajšnje šole znesek 100 Din, za kar se mu podpisani najtopleje zahvaljuje. — F. Wigele, šolski voditelj v Loškem potoku.

— V založništvu knjigarne Goričar & Leskovšek v Celju je izšlo: Brinar Josip, Domoznanstvo za osnovne šole. Zemljepisni podatki in zgodovinske slike o kraljevini Srbov, Hrvatov in Slovencev. Cena vez. knjigi 20 Din. »Domoznanstvo« podaja učencem osnovnih šol v jedrnatih obliki opis Slovenije (za 4. šol. leto), zemljepis Jugoslavije (za 5. šol. leto) in 44 metodično vzornih slik iz zgodovine Srbov, Hrvatov in Slovencev. Brinarjevo »Domoznanstvo« nadomešča torej kar tri različne učbenike ter je potemtakem cena knjige (20 Din) izredno nizka. Šolska vodstva dobe na vsakih 10 izvodov en izvod zastoj. Isto založništvo je izdalo: Brinar Josip, Slovenska vadnica za višje razrede osnovnih šol in za meščanske šole. Vaje iz slovnice, pravopisa in spisja. Cena vezani knjigi 24 Din. — Knjigarna Goričar & Leskovšek v Celju.

— Odobrena knjiga. Ministrstvo za trgovino in industrijo je odobrilo knjigo »Matematične tabele«, sestavil prof. Ivo Tejkal, založila Učiteljska tiskarna v Ljubljani, kot pomožno knjigo za tehnično srednjo šolo in vse obrtne strokovne šole.

— Petinpetdesetletnica mature. Upokojeni šolski ravnatelj g. tov. Anton Leban v Stični na Dolenjskem praznuje 55-letnico svoje mature na učiteljskem v Gorici. Izmed svojih tovarišev-maturantov je edini še živ. Star je 75 let. Učiteljeval je večinoma na goriškem Krasu, deloma tudi na Štajerskem. Svetovna vojna ga je pregnala v Stično. Anton Leban je znan pedagoški pisatelj in so-trudnik vseh naših listov. Čestitamo!

Nasilja novega režima.

—na Centralizem, kakor še nikdar. Svoječasno je višji šolski svet hotel prevzeti provizorična imenovanja v svoj delokrog, da bi enotno in hitreje razporedil provizorično učiteljstvo po vsej Sloveniji. Nastal je velikanski krik in vik v vrstah klerikalcev, češ, da se jemlje vse pravice okrajnim šolskim svetom in se uvaja kvarni centralizem v šolsko upravo. Sedaj je dr. Korošec, kot prosvetni minister, prenesel pravico teh imenovanj celo na ministrstvo (minister Pribičević jih je prenesel na šefe prosvete), da šef prosvete v Ljubljani nima pravice imenovati niti novincev. Tako so klerikalci, ki so se prej tako strastno borili proti centralizmu, postali sedaj sami najstrastnejši centralisti in uvajajo v šolstvo sistem, ki bo v resnici na kvar hitri in točni administraciji.

—na Iz ministrstva prosvete poroča »Slovenec« št. 205, z dne 7. septembra 1924: Za okrajnega šolskega nadzornika v Kranju je imenovan Rudolf Pečjak, razrešen je pa dolžnosti nadzornik Vilbald Rus. — S tem dejanjem je bilo izvršeno nasilje, ki ga klerikalci nikakor ne bodo mogli zagovarjati. Dr. Korošec se je vdal fanatičnim strankarjem, ki ga bodo speljali v položaj, ki mu samemu ne bo prav ljub napram srbski politični javnosti. Intrige zoper nadzornika Rusa bodo kmalu razkrinkane. Vsekakor se klerikalci niso upali nastaviti za nadzornika v Kranju Vidra z 12 službenimi leti, kar so prvotno nameravali. Pečjak se je prvi vsedel na nesigurni stolec, druge še prosjačijo za nadzorniška mesta, a se jih večina brani, ker se sami čutijo nespособne za to in ker dobro vedo, da bo kmalu prišel čas, ko bodo šli — kakor so prišli.

Naša gospodarska organizacija.

—g Članom učiteljske samopomoči. V letu 1924. imamo tri smrtne slučaje, in sicer: Baša Milka 26. junija 1924, Grič Gabrijel iz Studenca 11. avgusta 1924 in Dimnik Jakob iz Ljubljane 1. septembra 1924. Za te smrtne slučaje — 89. do 91. — prejemajo člani v teh dneh položnice z zneskom Din 6.50 — zakonski pari z dvojnimi zneskom — katerega naj nam prav kmalu nakažejo. Posebno pa prosimo vse zamudnike, ki dolgujejo še za prejšnje smrtne slučaje, da v tem mesecu poravnajo vse zaostanke; na doposlanih položnicah bodo zaostanki prišteti gornjemu znesku.

—g Učiteljski dom v Mariboru. Članarina in darila: Učiteljsko društvo za mesto Ptuj in ptujski okraj 1340 Din; učiteljsko društvo za okraj Sv. Lenart v Slov. gor. 200 Din; učiteljstvo pri Sv. Benediktu v Slov. gor. (Majhen Ivan, nadučitelj, Pauscha Ana, Pohar Sonja, Vobovnik Jelica, učiteljice à 10 Din) 40 Din. — Za Ganglov kamen je daroval g. ravnatelj Fran Voglar v Mariboru 20 Din; z zadnjič izkazanimi 9176 Din = danes 9196 Din. Iskrena hvala! Vrnili ste se s počitnic, mislite zopet na naš »Učit. dom«! Nabirajte! Darujte! — M. Kožuh, blagajnik.

Iz naše stanovske organizacije.

Gibanje okrajnih društev v Sloveniji.

Vabila:

= SLOVENJEBISTRISKO UČITELJSKO DRUŠTVO bo zborovalo v soboto, dne 20. septembra t. l. ob 10. uri na deški šoli v Slovenski Bistrici s sledečim dnevnim redom: 1. Prečitanje zadnjega zapisnika. 2. Stanovske in društvene zadeve. 3. Poročilo delegatov:

a) pokrajinske skupščine v Krškem,
b) glavne skupščine v Dubrovniku.
4. Slučajnosti, Udeležba obvezna za vsakega člana.

Razno.

ISTORIJA RUČNOG RADA KOD SRBA.

U Aleksincu u Srbiji održan je od 1. jula do 7. avgusta o. g. ferijalni učiteljski tečaj za ručni rad Podmladka Društva Crvenog Krsta na kome je sudelovalo 54 učitelja(-ice) iz cele Jugoslavije. Povodom toga rad sam ovde izneti istoriju ručnog rada i njegovu sudbinu kod Srba.

Još dok se ova stvar nije ni teorijski raspravljala po pedagoškim časopisima srpskim našao se jedan oduševljen pristalica ideje uvođenja ručnog rada u škole a to je g. Mihađo Valtrović, profesor arheologije na Velikoj Školi u Beogradu i čuvar Narodnog Muzeja koji je putujući radi naučnog cilja po severnim državama Evrope opazio pokret i ostvarenje ideje ručnog rada te je po povratku svome u Srbiju oduševljen ovom idejom kao vladin poslanik (jedne je poslanike imenovao vladalac a druge je birao narod na izborima) 1871. g. podneo Narodnoj Skupštini opširen predlog o učeničkim radionicama uz osnovne škole. Iz toga opširnoga predloga u čijem se prvom delu nalazi deo o važnosti i koristi ručnog rada iznosimo ovo: »Ustanovljenje radionica, rukovanje njima, uopšte svu brigu o njima, treba u svoje ruke da uzme opština, pojedini patrioti ili društvo složeno od patriota. Pogrešno bi bilo ostaviti to sve vladi, pošto opština ili društvo u pojedinim krajevima bolje poznaju prilike u njima, bolje poznaju sposobnosti stanovništva, bolje znaju koja bi radnja za njih bila korisna prema opštoj tražnji i prema za rad nužnom gradivu.

Opštine ili društva — u kojima po drugim zemljama ima članova od raznog znanja, zanimanja i staleža, sklonila bi učitelje svoje da o trošku opštinskog ili društvenog za vreme šk. odmora u kojoj varoši ili na selu kod valjanog kakovog majstora izuče onaj zanat koji je opština rada da zavede radi telesnog rada u školi.

U Danskoj in u Prajskoj društva za širenje telesnog rada u školama udese o šk. odmoru 6—8 nedeljne kurseve za nekoliko učitelja, i za jedan ili više zanata u jedan mah. Tako bi se moglo udesiti i u nas. Društva se ta dalje staraju o nabavci nužne građe za rad o nabavci nužnog alata, pregleda i modela i o rasprodaji dačkih radova. Učitelj za trud svoj ima naročitu nagradu. Učenci kod plate gradivo zadrže izrađeni posao svoj kao svojinu, inače imaju samo neki deo od prodajom dobivane sume, koja opet ide u fond za održanje radionice i umnožavanje zanata u školi. Broj članova društva za širenje telesnog rada u školi neograničen je a svaki član mesečnim ulogom potpomaže cilj društveni. Društvo u određeno vreme svake godine čini izložbu od u školi izrađenih radova, a docnije i od domaćih radova, kad otpočnu ti radovi po kućama da se rade. Nastavu u telesnom radu valjalo bi na nekim mestima brojem i izborom zanata tako udesiti, da se njome mogu koristiti i oni učenici iz srednjih škola koji bi imali naročitu volju za izvesne radove i koji bi hteli da im se sasvim odadu.

Od radova zanatskih, koji se u danskim i nemačkim školama izučavaju, mogli bi se neki u nas zavesti po selima, a neki samo po varošima; a mogli bi se dodati novi koji odgovaraju našoj potrebi i prilici. Radovi su ovi: 1. Pletenje od slame i pruca. Izrađuju se sitnije i krupnije stvari, potrebe za kuću i pedesne za prodaju, kao kutije, kotarice, šeširi i t. sl. 2. Rezanje tankom testericom. Od rendisanih tankih daščica izrađuju se razne stvari za domaću potrebu, kao: mali ramovi za slike, za ogledala, kutije, mastionice i sl. 3. Deljanje od drveta. Ovaj bi rad mogao biti nastanak prošlog rada. On bi obuhvatio izradu raznih sitnih alatlika za ženske i muške poslove, izradu sitnijeg oruđa domaćih kao: kašika, varjača, preslica, vretena i sl. 4. Građenje četaka većih i manjih od svinjskih čekinja, konjske dlake i krutih biljaka. 5. Stolarski rad. On upoznaje učenika sa upotrebom stolarskog alata i obuhvata izradu stolica, sandučića, ormančića, čiviluka, stolica, i sličnih manjih domaćih potreba. 6. Strugarski rad, koji obuhvati građenje zastruga, čanaka i drugih drvenih potreba u kući i inače. 7. Radovi od debele hartije koričare obu-

hvataju izradu većih ali manjih kotarica, kutija, povez knjiga i slično.

Uz izbor nabrojanih radova pojedina bi društva ili ustanove prema mesnim uslovima zavodile i druge radove, koji bi se ili ticali veće domaće udobnosti i boljeg očuvanja zdravlja ili bi poglavito išli na jači razvitak domaće radnosti.

Telesni rad u školi po mnjenju moje, treba da se obazre još i na vaspitanje domaćeg života. Na taj cilj treba da upozna učenika sa onim što je bolje i probitačnije po život u drugim krajevima otadžbine naše; treba da ga nauči privajati u odelu, kućnom nameštaju, alatu i sl. Sve ono što mu može poslužiti na bolje zdravlje, na olaksicu u poslu kakvom i na udobnij život u kući.

Uveren sam da bi se i u nas osetile one iste blagodetne posledice, koje se osećaju u zemljama u kojima je ovaj predlog u punoj meri ostvaren. Dobili bi vremenom veštije i okretnije zanatlije, veštije i naprednije domaćine i umanjili bi bedu sirotinje po izvesnim krajevima otadžbine, koji su inače bogati raznim predivom, od kojega dosada gotovo nikakve hasne po opšte blagostanje ne umemo da vučemo.

U interesu opšteg i domaćeg napretka bilo bi dalje, obazreti se i na ženske škole, pa i u njima zavoditi onakove ručne radove koji odgovaraju ženskom zadatku u kući i van ove u ljudskom društvu.

Predlog ovaj nije bio u ono vreme u Skupštini primljen i otišao je u grobnicu dobrih nada — u arhivu valjda i zbog toga što je dolazio od zvaničke strane. Za dugo se nije višo čulo o ručnom radu u školama. Jovan Miodragović kao predavač pedagogije u niškoj učiteljskoj školi osim propisanog gradiva uneo je u svoja predavanja i odeljak pod imenom »Tehničko vaspitanje« te je ovim predavanjima upoznao i ako samo teorijski i svoje đake o važnosti i koristi ručnog rada u školi.

Sreten M. Adžić, umirovljen upravitelj učiteljske škole kao državni pito-mac u Nemačkoj gde je izučavao uređenje zavoda za slepe, u Lajpcigu se upoznao sa idejom ručnog rada i svršio je kurs za ručni rad. 1886. g. napisao je knjižicu: »Ručni rad u muškoj školi suvremenog pedagoško pitanje«. Ovo je prva knjiga na srpskom jeziku o ovom pitanju kojom se knjigom ovo pitanje kod Srba i pokrenulo k njoj iznosi važnost i korist ručnog rada kod Srba istorija ručnog rada i savremeno stanje u pojedinim zemljama. Kada se vratio natrag u Srbiju on je bio prvi apostol širenja ove ideje. 1888. g. V. učiteljska skupština donese ovakovu rezoluciju: »Učiteljska skupština misli da današnja osnovna škola ne sprema decu za praktičan život sem ostaloga i zato, što se slabo brine o tome, da deci otvara volju za rad i razvije njihove telesne moći. Zato Učiteljska Skupština misli, da bi trebalo raditi na tome, da se što pre u naše osnovne škole uvede ručni rad, te da se deca još iz malena privikavaju radu i postepeno spremaju za buduće vredne, umetne i korisne radnike.« Iduća VI. učiteljska skupština bila je u Nišu, na kojoj je Adžić držao predavanje o ručnom radu, doneo izrađenu model seriju i alate kojima se ovi modeli rade. Ovo i ovakovo predavanje je zagrejalo ogromni deo učitelja za ručni rad i skupština je donela rešenje u kome se kategorički tražilo da vlada što pre uvede ručni rad u osnovne škole. Kraljevske vlade nisu bile protivne ovoj novini i 1893. Dr. Laza Dokić, ministar prosvete uneo je u projekt zakona o narodnim školama i ručni rad kao obavezan predmet.

Na Adžićevom predavanju u Nišu 1889. g. bio je kao slušalac i Jovan S. Jovanović, učiteljski pripravnik II. godine. Po svršenoj učiteljskoj školi odmah je u svome selu otpočeo rad sa delom kako je znao i umeo. Više instinktivno po planu i sa jasnim ciljem, Ali je u brzo osetio da mu za ovaj predmet nedostaje i teorijske i praktične spreme. Zato ferijama 1895. g. ode u Beč o svom trošku gde kod Urbana, upravitelja građ. škole svršši kurs za ručni rad iz stolarstva u kartonaže. Iste godine 5. novembra u Zaječaru na učiteljskom zboru posle nje-gove rasprave toliko je oduševio članove zbora da su osnovali zbornu radionicu i kurs za učitelje. Zbornska kasa imala je u tu svrhu samo 40 Din na raspoloženju. Svaki slušalac moži još po 4 Din da se kupi alat. I tako u božićnom odmoru 1895. otpoče prvi kurs za ručni rad. Od alata imalo se ono što je najnužnije za kartonažu: običan nož i limeni pravačnik sa drvenom tablom. Radi na-

bavke alata priredena je i zabava na kojoj je bilo čistog prihoda 210 Din. O Uskrsu 1896. nastavio se kurs sa punijim i materijalom i alatom.

23. marta 1896. osnuju kursiste »Udruženje za uvođenje ručnog rada« čije su članovi bili ne samo učitelji no i profesori, lekari, trgovci i zanatlije. Društvo je našlo svuda odziva pa i Ministarstvo Narodne Privrede pomoglo je sa 1000 Din.

Drugi kurs iz stolarstva je održan od 2. jula do 2. avgusta 1896. g. Prijavilo se 27, a moglo se primiti 20. Radilo se od 7.—11. i od 2.—6. i u veče od 8.—10. teorijska predavanja. Na kraju tečaja svi su polagali teorijski i praktični ispit pred upravnikom tečaja Jov. S. Jovanovićem i ministarskim izaslanikom. U avgustu 1896. Udruženje prenese središte svoga rada u Beograd i 1896./97. šk. godine u Beogradu na dunavskom kraju otpočela je rad prva školska radionica u koju je dolazilo dobrovoljno po 20 daka iz svakog razreda. Kasnije su šk. radionice otvarane i po drugim mestima gde je bilo spremnih učitelja za ovu stvar.

(Dalje prih.)

Književnost in umetnost.

Priporočamo vse spodaj navedene knjige v nabavo učitelstvu in šolam, posebno pa šolarskim, vsem javnim ljudskim in društvenim ter učiteljskim-strokovnim knjižnicam. Vse tu navedene knjige se naročajo tudi lahko potom Učiteljske knjigarne v Ljubljani, Frančiškanska ulica, št. 6.

—kpl. L. Lipovec: »Spodobni ljudje«, I. Čisto rodoljublje, enodejanka. Splošna knjižnica št. 30. V Ljubljani 1924. Založila Zvezna tiskarna in knjigarna. Strani 36. Cena broš. Din 6.

Ocene.

—k Pod skupnim naslovom »Spodobni ljudje« izide v založbi Zvezne tiskarne in knjigarne v Ljubljani v okvirju agilne »Splošne knjižnice« ciklus petero enodejank. Avtor L. Lipovec (psevdonim, za katerim se skriva znana slovenska književniška osebnost) imenuje te enodejanke komedije. Vse ciklus »Spodobni ljudje« je idejno — enotna skupina četvero komedij — enodejank,

ki se vrše pred svetovno vojno in enodejanskega epiloga, v katerem nastopajo osebe iz prejšnjih komedij po svetovni vojni. Iz praktičnih razlogov in ker je vsaka teh petero enodejank zase zaključena enota, ki se lahko tudi samostojno uprizori, je založba uredila izdajanje tega ciklusa tako, da izide pod skupnim naslovom: »Spodobni ljudje«, in sicer v nastopni vrsti: I. Čisto rodoljublje, II. Roka roko..., III. Živeti! IV. Iskrena ljubezen in epilog: Prekvašeni svet v tekočih zvezkih »Splošne knjižnice« št. 30. in 34. Vseh petero zvezkov bo vezanih v skupno knjigo, a broširana se bo dobivala vsaka enodejanka posebej. Prva teh komedij — enodejank »Čisto rodoljublje« je pravkar izšla kot 30. zvezek »Splošne knjižnice«. Enodejanka je drastična slika naših predvojnih, političnih in socialnih razmer, ki v mnogočem obstojajo še danes. Pozna se pisatelju, da je natančno in podrobno opazoval naše življenje, zato je satira izražena v pristni, domači govorici, neprisiljena in dobro zadeta. Prepričani smo, da bo ta enodejanka, kakor tudi ostale štiri tega ciklusa zelo dobrodošla našim odrom. Saj ti odri, posebno na deželi, toliko pogrešajo izvirnih krajših igrokazov iz domačega življenja, ki ne povzročajo posebnih težav ne glede inscenacije, ne glede oseb. Kakor čujemo, bo te enodejanke uprizorilo v letošnji sezoni tudi Narodno gledališče v Ljubljani. Neznatna cena borih 6 Din za knjižico bo omogočila vsakomur nabavo potrebnih izvodov. Omenjamo še, da avtorjeve pravice, posebno glede dovolitve vsakršnega uprizarjanja zastopa založništvo »Zvezna knjigarna« v Ljubljani.



Pristopite k „Jugoslovanski Matici“!



Odgovorni urednik: Franc Štrukelj.
Last in zal. UJU — poverjen. Ljubljana.
Tiska »Učiteljska tiskarna« v Ljubljani.

V novi obleki

namreč v rjavo-modro-beli etiketi je sedaj v prometu davno preizkušeni in priljubljeni »Pravi; FRANCKOV; kavni pridatek« v zaboščkih. — V varstvo proti ponaredbam se na tej novi etiketi posebno iztičejo glavna obeležja, namreč ime »Franck« in »kavni mlinček«. — »Pravi; FRANCK; z mlinčkom« je kavi tako potreben, kakor začimba juhi. —

ZAHVALA.

V dneh neizmerno žalosti, ob smrti nepozabnega soproga in očeta, gospoda

Jakoba Dimnika

so nam neštete vrste blagih src lajšale našo bol. V teh dneh smo spoznali, kako veliko spoštovanje je užival blagi pokojnik. Ni nam mogoče izreči primerne zahvale vsakemu posamezniku, ki se je v tem času spomnil njega in nas, zato naj prejmejo vsi, ki so na katerikoli način odprli svoja blaga srca njemu v spomin in nam v tolažbo, našo najodkritosrčnejšo zahvalo.

Posebej pa se moramo zahvaliti g. dr. Leonu Travnerju, ki je izkazal nepoplačljivo požrtvovalnost ob priliki podelitve prve in poslednje pomoči blagemu pokojniku, ter enako vsem, ki so priskočili na pomoč v vlaku in na Zidanem mostu. Gg. dr. Drgancu in dr. Jamarju izrekamo zahvalo za zdravljenje in vero, ki sta mu jo dajala, da je tako poln življenja ohranil upanje do zadnjega diha. G. dr. Lj. Periču izrekamo zahvalo za priznanje, ki mu ga je dal s strani mestne občine za njegovo dolgoletno delovanje v občinskem svetu, pri Mestni hranilnici ter v prid mestnega šolstva. Višjemu šolskemu nadzorniku g. E. Ganglu izrekamo zahvalo za slovo na grobu, ki mu ga je izrekel v imenu učiteljstva, za katerega blagor je pokojnik žrtvoval ves svoj prosti čas. Pomnoženemu pevskemu zboru Glasbene matice izrekamo zahvalo za žalostinke. Zahvalo izrekamo vsem darovalcem krasnih vencev in cvetja in vsem, ki so ga spremili na zadnji poti, posebno zastopstvu Sokola I, političnega in drugih društev in korporacij, mnogobrojnim vnanjim udeležencem, ki so prihitali po zadnje slovo, ter vsem, ki so nas na ta ali oni način tolažili v teh dneh. Zahvaljujemo se tudi časopisju, ki mu je izkazalo svojo pozornost.

Tudi vsem, morda nenavedenim, naša prisrčna zahvala. Maša zadušnica za blagim pokojnikom se bo brala v njegovi farni cerkvi pri sv. Petru v Ljubljani v torek dne 9. t. m. ob pol 8. uri dopoldne.

V Ljubljani, dne 4. septembra 1924.

Žaluojača žena in otroci.